

TEATAJA

Erapooletu majandus-poliitiline nädalaleht.

TOIMETUS ja TALITUS:
Tallinn, Pikk tän. 46. — Telef. (2)22-76.
Avatud kell 9—17.

TELLIMISE HINNAD:
1 kuu peale postiga . . . 25 senti.
3 " " " . . . 65 " "
6 " " " . . . 120 " "
12 " " " . . . 225 " "

KUULUTUSTE HINNAD:
Kuulutuste küljel 5 senti, teksti ees 10 s.
ja teksti sees 12 senti mm. veeru lauses.

Nr. 2. — 13. septembril 1930. a.

Ilmub igal laupäeval.

I aastakäik.

Homme autode võidusõit.

Osavõtavad vähemalt 5 autot.

Võistleb ka pr. DEMIN.

Homme tuleb Eesti Autoklubi korraldusel kolmeaastase vaheaja järele jällegi pidamisele autode vastupidavuse võidusõit, millele teisipäeval järgneb kiiruse võidusõit ühele kilomeetrile.

Eesti Autoklubi spordikomisjoni esimees Julius Johanson.

Meie lehe kaastöölisel oli juhus kõnetada Eesti autoklubi sportkomisjoni esimeest hr. Jul. Johanson, kelle käes seisab võidusõidu läbiviimine ja korraldus. Viimane jutustas järgmist:

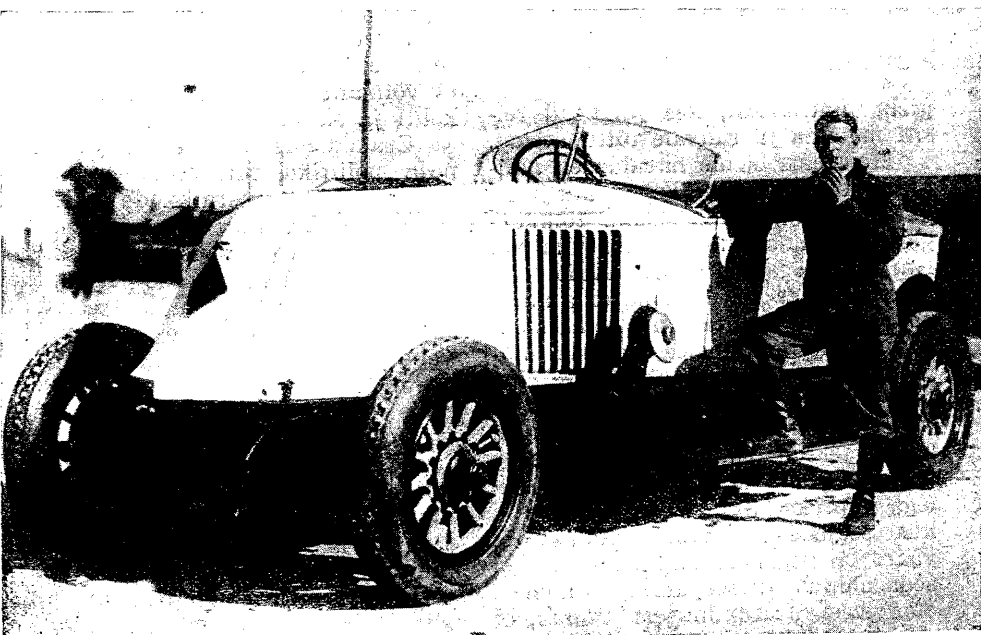
siia sõitmisest, ning kohalisedki vaatavad võidusõidu peale õige skeptiliselt ning on seniseni ülesannud õige vähesel arvul.

Kindel on, et võidusõidust võtavad osa järgmised autod: Zimmermann „Auburn“, Puhk & Poegade „Chevrolet“, Estaklandi „Ford“, Tammanni „DKW“. Daamide auhinna peale võistleb pr. Demin „Nashil“.

Osavõtjate täpne arv pidi selguma laupäeva pealelõunaks. On lootsi, et võidusõidu pidamiseks nõuetav osavõtjate arv — kümme — saavutatakse ja võidusõit ikkagi ära peetakse, kuigi korra oli juba kõne all võidusõidu ärajätmise küsimus.

Võidusõidu algus on pühapäeva hommikul kell 9 Lasnamäel kuuenda kilomeetri tulba juures. Autod lähevad teele kümminutiliste vahedega, suuremad ees, vähemad taga. Kuna suuremad autod maa läbistamiseks vajavad umbes 3,5—4 tundi, on esimeste autode tagasijõudmist loota kella 1 paiku päeval.

Küsimusele, kes võidusõidu arvatavaks võitjaks tuleb ning kes „Estopolmini“ poolt annetatud suure hõ-

Hr. Klimberg, üks meie parimatest autosportlastest, kes oma „Renault'iga“ võitis viimastel võistlustel Riias.

„Võidusõidu tee on teatavasti nüüd 281 km. pikune endise 270 asemel, sest ettenägemata põhjustel oli me sunnitud marshruuti Järva-Jaani juurest 11 km. võrra pikendama. Nüüdsena näeb marshruut välja järgmisena: Tallinn, Jõeletme, Aegviidu, Aravete, Kaalepi, Roosna-Alliku, Järva-Jaani, Kapu, Väike-Maarja, Rakvere, Haljala ja Tallinna.

Võidusõidu tee on üldiselt heas seisukorras, nagu selles võisin veenduda isiklikult, sõites reede õhtupoolikul veel korra läbi kogu võidusõidutee. Porised ning roopalisi kohti tuleb ette vaid ainult Aegviidu ja Järva-Jaani läheduses mõne kilomeetri ulatusel. Maavalitsused on teede korrashoiuks teinud suure töö — mitmel pool nägime veel hilja õhtul teehöövleid töötamas.

Osavõtjate poolest pole tänavune võidusõit siiski nii suurearvuline, kui loodeti algul. Sügisese aja tõttu loobusid naaberriikide autosportlased

bekarika suurima kiiruse eest omab, vastas hr. Johanson, et favoriitideks on Zimmermanni „Auburn“ ja Puhki „Chevrolet“, kuid võib juhtuda ka üllatusi, nii et midagi kindlat ütelda ei saa.

Kiiruse võidusõit ühe kilomeetri peale tuleb pidamisele teisipäeva hommikul kell 10 Raudalu maanteel. Sellest võidusõidust on loota juba suuremat osavõttu, kuna ta on avatud kõigile, pikamaa võidusõit aga ainult Eesti Autoklubi liigetele.

Mehaaniline jalanõude tööstus
O. WALDSON

S. Tartu mnt. 30

Soovitab rikkalikkus valikus elegantseid naisterahva jalanõusid kaupmeestele siin ja provintsis.

Tallinna Teataja

siht ja sisu:

Tallinna Teataja asutamist ja ilmumist põhjendavad ja õigustavad järgnevad asjaolud: terav majandusline kriis, mis süveneb järjest ja mille süvendajaks vildak majanduspoliitika; erakondade ummikusse jõudnud õnnetu parteipoliitika, mille sihiks on isiku- ja kihihuvid; meie ajakirjanduse erandita müüdaenus, millest oleneb, et rahvale ei taheta ega võidagi tött avaldada, vaid varjatakse oma partei ja kihihuvides paiseid ja pahesid, mis rahva meelaolu rüüvastaseks mürgitavad ja riigi alusmüüre õonestavad; ja — olenedes eeltoodud faktidest — täiesti erapooletu, hästi toimetatud majandus-poliitilise ajalehe puudus.

Tallinna Teataja on erapooletu — mitte ühe rahvakihi ega ühegi partei teenistuses seisev — majanduspoliitiline ajaleht — ilmudes esialgu kord nädalas. Lehe sihiks on aidata kaasa meie majanduse ja poliitika saneerimisel, võidelda bürokratismi ja erakondlase kitsarinnalise parteipoliitika vastu, toetada kõiki püüdeid mis sihivad kokkuhoiu poole nii riigi- kui ka äri- ja eraelus, kasvatada ja süvendada rahvustunnet ja armastust demokraatlike riigikorra vastu, paljastada halastamatult igasuguseid pahesid, paiseid ja korruptsioone, mis meie majanduslises, poliitilises ja seltskondlises elus ettetulevad ja — olla erapooletuks häälekandjaks kõigile, kellele riigi ja rahva olemasolu, hea käekäik ja tulevik kallid.

Tallinna Teataja avab omale võetud sihtide teostamisel uue lehekülje meie ajakirjanduse ajaloo — ja seda nii toimetustehniliselt kui ka sisuliselt. Meie puudutame kõiki tähtsamaid sündmusi lähidates ja teravates juhtkirjades, käsitleme igas numbris ühes pikemas peatükis mõnda tähtsamat päevaküsimust, toome uudiseid lähidalt ja asjalikult, jälgime hooliga meie majanduse ja poliitika arengut, anname üldvaate sündmustest sisemaalt ja laast maailmast, ei puudu meie lehes ka kirjanduse, kunsti, spordi, raadio ega kohtu-politsei osakonnad, ülipõnev, jätkuv ja väljalõigatav romaan, erilised asjatundjate kirjutatud artiklid elu-olu kohta ja — mis meil eriliseks uudiseks, see on a j a v i i t e - l e h e k ü l g . Viimane käsitleb, peale ühe hästivalitud novelli, veel anektoote, nalja, ristsõna- ja muid mõistatusi, malenargi jne. jne. Sis kuulutused. Kokkuvõtt: sisult ja tehniliselt on meie leht uudiseks Eesti ajakirjanduses — on tõelik ja täieline rahva sõber ja valgustaja.

Tallinna Teataja ümber on koondunud eeskätt need, kes praeguse olukorra rõhumise all kannatavad, kes tahavad solidselt ja legaalselt abinõudega võidelda nende sihtide eest, mis eelpool üksikasjalisemalt loetletud. — Lehe toimetuse koosseis vanadest ja kogemustega ajakirjanikkudest ja toimetuse abiks on osav ja lauldane kaastöölise pere.

Tallinna Teataja kutsub enda ümber koonduma kõiki, kes rahvus-vabameelselt mõtlevad ja kellele isamaa tulevik ja rahva õnn ja edu kallid. Koondumises on jõud ja oma abi on parim abi.

TOIMETUS.

Järjekordsed läbirääkimised lätlastega.

Läti delegatsioon saabus Tallinna.

Eesti—Läti kaubalepingu laiendamise läbirääkimisteks saabus Tallinna Läti delegatsioon. Delegatsiooni liikmed on Läti poolt välismin. Balti osakonna juhataja W. Munters, kaubandus-tööstuse departemangu abidirektor A. Salts ja statistika peavalitsuse juh. W. Salnais. Eesti delegatsiooni esindavad välismin. lepingute büroo juhataja R. Mickvitz, kaubanduskoja direktor M. Hurt ja majandusministeeriumist P. Kaljot. Läbirääkimised kestsid neljapäeva hommikul ja jätkusid pärast lõunat.

Sel puhul kirjutas „Socialdemokrati“: „Läti delegatsioon jääb Tallinna kuni 16. septembrini. Delegaadid ise ei looda, et neil läheks korda Eesti—Läti ajutist kaubalepingut seks ajaks laiendada. Nema on arvamisel, et pärastpoole tuleb pidada veel mitu koosolekut. Tookordne nõupidamine olevat vaid informatiivset ja selgitavat laadi. Selgitatakse vastastikuseid

nõudeid ja huvide kokkupõrkeid. Eesti poolt esitatud kaubanimestikud, milledele soovitakse erilisi tollikergendusi, on Läti delegatsiooni arvates väga üldist ja ebamäärast laadi. Meie soovust — kirjutab leht — oleme arvamisel, et otstarbekohasem oleks, kui mõlemad delegatsioonid asjatuid jõupingutusi ei teeks praeguse kaubalepingu laiendamiseks, vaid oma energia kulutaks selleks, et kaotada tollimüür Läti ja Eesti vahel ja asuda mõlema maa tollitariifide ühtlustamisele. Nii Eesti kui ka Läti rahvamajandus vajab oma arenemiseks paratamatult laiemat territooriumi ja seda on võimalik saavutada ainult siis, kui teostatakse Eesti—Läti tolliühion.“

Nii käib Läti lehe sõnum. Väga rõõmustav nähe oleks, kui tollid Läti—Eesti vahel kaotatakse, kuid selle küsimuse kallal on murtud pead juba aastaid, kuid kaugemale pole siiski saadud. Näeme, mis toob siis seekordne läbirääkimine.

Meie elame ülejõu.

Riigi kulud suurenevad, tulud vähenevad.— Kust otsida viga? — Kuidas olukorda parandada?

Kõik suurriigid töötavad praegu selle kallal, kuidas riigi kulusid vähendada ja tulusid tõsta, võttes tarvitusele erakordseid abinõusid riigi eelarve tasakaalustamiseks. Meil paisub iga aastaga kulude eelarve, kuid tuluallikad ei suudeta juure tuua. Loetakse tuludeks maharaiutud metsast saadud summe, tolli- ja teisi tööstustele ja äridele peale pandud makse. Tegelikult tulevad need tulud rahva taskust, seega ei ole nad tulud, vaid enese vaeseks-söömise. Tänavu aastal on meil kulusid 9 miljardi senti ehk 45 miljoni kuldrubla. Sarnase summa tarvitas Vene ajal keisrikoja ministereid 3 aasta jookul nüüd raiskab poolteisel Venemaa kubermangul asuv väike riik selle ära — ühe aastaga. Kuid ei või loota, et tuleval eelarveaastal sarnase summaga läbi tullakse. Loomulik, et mõni võimul olev poliitiline erakond oma valijatele meeleheaks ehk mõnele parteisõbrale „sooja koha“ muretsemiseks, kas mõne uue „vesivõsalaenu“ ehk direktoriga eestosas seisva asutuse uuel aastal asutab.

Meie kodanikkudel pole aimugi, kuidas oleme riigi poolt tehtud võlgadesse uppumas ja sattunud võlausaldajate käpa alla. Võlausaldajatele on panditud riigi suuremad sisestulekud, on 28 a. ära müüdnud trustile tuletiku valmistamise õigus. Viimase operatsiooniga on Eesti riik, ühe majandustegelase väljaarvamisega, kaotanud umbes 7 miljardi senti. Ja kuhu läks see rahaline laen, mis tikustrust meile andis? Sellega ehitati uusi raudteed, millel meil midagi vedada pole. Isegi välismaa tööstusriigid on viimastel aastatel raudteede ehitusi vähelutuloovad leidnud olevat. Meil oli see mõne erakonna huvides ja üksikutele meestele kohandamiseks tarvilik. Et

raudteede kulusid tuludega tasakaalustada, tõsteti 1. maist s. a. reisijate veo-tariifi. Kuid kelle arvel see sündis? Eks ikka pimestatud kodanikkude arvel!

Kuhu lähevad need eelarves ettenähtud hiigla kulusummad? Kaks suuremat kuluallikat — kaitseministeerium ja ligi 30.000 liikmeline ametnikkude pere võtavad kumbki oma ülespidamiseks ühe kolmandiku. Ülejäänud viimase kolmandikuga rahuldatakse kogu riigi kodanikkude kulutusi. Kuid ka selle kolmandiku kulusid on palju otstarbetuid ja luksuslikke. Võtame kas Poola presidendi vastukülaskäik. Selle peale kulutati ligi 50.000.000 senti; oleks võidud väga hästi ka 10—15 milj. leppida. Meie suurejooneliste, ülejõu käivate väliskülaliste vastuvõtu üle naerab vist terve diplomaatiline korpus, kuid mis teha — paljud meie riigimehed põevad luksuslustust.

Kes kasutavad meie riigipanga laene? Eks jälle üksikud inimesed, kellele Fortuna õnne on rüppe puistanud. Seal näeme esimeses reas üht juudisoost suurtöösturit, kellele Eesti pangalt üle ühe miljardi senti laenu antud! See mees on aga niivõrd oma tuleviku peale ette mõelnud, et ta omale Leedumaale Eesti rahaga on vabrikud ehitanud ja välismaal maju ja losse ostanud. Teisel kohal seisab üks juutide omanduses olev nahavabrik, siis üks suurim, hiljuti kokkuvarisenud, eestlastest koosnev metsatööstus, üks ühistegelise suuräri ja veel mõned teised. Tähtendatud isikutele ja asutustele antud laenu kindlustused on niivõrd nõrgad, et riik laenu sissenõudmisel ainult väikese mürdosa võib kätte saada.

Samal ajal, kui üksikutele sajad

miljonid laene kasutada anti, ei saanud kesk- ja väiketööstur, samuti ka ärimees pangas igakord ärivekslitki diskonteerida; laenu ei võinud jutugi olla. Kes hakkab siis riigile tulu, tööstus, äri ja kaubanduskoja makse maksma, kui vähematele vendadele laenu välja jagada? Loomulik on meil ainult see, et laenusaajad on aktsia seltsid, kellele raamatud enamuses tulu ei näe. Selle asemel määratakse vähematele niivõrd suuremaksud, et neid tihti oksjoni haamri abil peab inkasserima. Kas on ükski riigimees vaevaks võtnud vaadata „Riigi Teataja“ oksjonide kuulutusi, siit leiab igaüks täielise selguse kodanikkude varanduslikest jõukusest ja saab pildi sellest, missugusena on riigi tegelased meie rahvamajandusele annud.

Kui keegi julgeb meie praeguse olukorra kohta arvustust tõsta, noh, siis toodakse selle julge „varblase“ jaoks kahur välja ja lastakse suure hallooga temale pihta. Loomulik nähtus on see, et varblast kahurikuul ei taba. Selle näiteks ühe uue (lapua) liikumise ülespuhutud hädaoht ja teda mahasuruvad repressioonid.

Nüüd küsib seda arvustust lugeja kodanik — mis tuleks peale hakata, et meie olukorda veel eelviimasel tunnil päästa?

Meie peame kiires korras parandustööle asuma!

Riigi kulude eelarvet tuleb tuleval aastal vähemalt 25% võrd vähendada. Seda on tahtekorral kerge läbi viia. Algama majasteedist enesest. Riigikogu liigete arv tuleb 50% võrd vähendada. Ministreid üldiselt vähendada ja koondada. Mitte nõnda, nagu tehti majandusministeeriumis, kus vähenduse tähe all uusi juhtivate tegelaste kohti juure tuli.

Vähenduse printsiibi all tuleb seda mõista, et kulusummad väheneks.

Poliitiliste lahingute tallermaaks muutunud maavalitsused tulevad täitsa ärakaotada. Nende funktsioonid peaks lühendatud kujul keskasu-

tuste peale panema.

Asutuste vahelist tööd tuleb lihtsustada, mille tõttu suurel arvul igasuguseid direktorite, inspektorite ja ka vähemate ametnikkude kohti võib ära kaotada, vallandades eriti need, kellele majandusline olukord kindlustatud (onupojad!).

Asutuste juhtivatele jõududele tulevad senisest suuremad kohustused peale panna ja nendelt rohkem initsiatiivivõimet ja vastutust nõuda.

Praegu otsustatakse kõik asjad komisjonides, kuid kollektiivselt vastutus ja otsustusvõime peab igal juhtival tegelasel olema, kui ta tahab riigilt palka saada! Eluvõõrad, raneagsed seadused tulevad ära kaotada ja kiires korras olude kohaselt kriminaal- ja tsiviilseadused välja töötada.

Kohtunikkude paremal tahtmisel ei saa riganenud monarhistlik seadus tikku meie oludes kohaselt käsutada.

Kaupmeeskonnale ja töösturitele mittevajalik kaubanduskoda tuleb likvideerida. Selle asutuse jaoks sunniviisil sissenõutavad maksud tuleks kaubanduse ja tööstuse instrumtorite palkamiseks ära kasutada.

Lõpuks tuleb veel selle peale tähendada, et meil riigis peremees president — puudub. Kõik meie valitud ajutised peremehed on erakondade tuultest tõugatavad. Nende otsust- ja teguvõimud halvavad erakondade, kitsarinnalised, kihitavate juhitud püüded. Sellele tuleb lõpp teha!

Meil öeldakse — pole meest, keda võiks presidendiks valida, sest paljud selleks kohased isikud on enda renomé rahva juures ära rikkunud. Kui neid presidendiks valida, hakkavad nad väljamaalastega seltsis riigile kahjulikke operatsioone ajama. See laialt tarvitav ütetus, kui ta õige on, näitab, et meid vaimline pankrott ähvardab ja meil vene ajaloos 860 aastal tuntud „Varjajade kutsumist“ tuleb eeskujuks võtta.

Kodanik.

Nõnda ei lähe!

Isikud, asutused ja väärtused uuesti ümberhindamiseks.

sega, nagu näiteks maakonnavalitsused, vaid kokku tuleb hoida ka meie toodangus ja meie saaduste laiali-laotusel ja tarvitamisel. Kokku tuleks hoida ka sel teel, et meie tööjõud tööta ei oleks, vaid uusi väärtusi looks. Riiklike ja ühiskondlike ehituste juures oleks palju rohkem kokkuhoidu vaja, mida tõendavad juba näiteks määratud koolimajad, mis otstarbekohased ei ole. Meie keskkoolide võrk on meile liig kulkas ja ka kohtud on liiga kättesaamatud, kuna endine vallakohus maal küllalt väikesi asju võiks õendada.

Nõnda tõi — juba seekord meie vanem poliitikategelane, kes on pealegi ise peaaegu kogu aeg meie riigi elu juhtimisest osa võtnud, et terve rea nähtusi meie riigielu alalt, mis hädapärast muudatust nõuavad. Kahjuks ei näidanud aga kõneleja, miks meil kõik vildakuks kujuneb ja mikspärast siis meil üldiselt tunnustatud vigade parandamisele ei asuta? Kus siis peituvad need avalikud või salajased jõud, mis takistavad meie riigielu arenemist?

Meil on ju rahvalitsuslik riigikord, kus ei ole tarvis tagaajada mingisuguseid dünastiate või üksikute eesõigustatud seisuste ehk ühiskondlike kihtide huvisid, vaid meil valitseb ju põhiseaduse järele kogu rahvas ja kogu rahva tahe, ei võiks ju kujuneda hukatuseks ise enese ja oma riigile. Kahjuks vaikus siin erakonnategelane K. Päts avaliku tegelase ja riigimehe K. Pätsu arvel. Meie pahede peapuudus ei peitu mitte ainult meie oskamatuses ja korraldamatuses, vaid kõige kurja keskpunkt peitub meie erakondade ja erakonnategelaste saagihimulises hingelaadis, riiklike üldhuvide liigmadalas hindamises ja kõikide nende mahategemises ja plaanikindlas kõrvaldamises avalikust elust ja riigielu juhtimisest, kes julgevad teisiti mõelda ja rahvale tõttu ütelda.

Meie elus ei ole haruldased nähtused, kus iga rühm, kes võimu juurde pääsenud, püüab mõnd tollikõrgendust ehk monopoli läbi viia või Narva kosega äri teha. Kuid veel pahem on, et iga erakond oma allesoleva aluseks loeb tarvidust oma mehi juhtivatele kohtadele riigielus upitada, kusjuures tarvilik ettevalmistus, vilumus ja isiklikud omadused täiesti ignoreeritakse. Kui keegi on olnud teatud rühma kihihuvikest kaitsjaks, siis loetakse ta juba sellega küpseks riigimeheks ja keegi ei küsi seejärel, niivõrd kaaluv või väärt on tegelane riigimehena. Ja seda nähtavasti seepärast, et meil ei olda veel äratundmisele tuldud, et riiki valitseda ei tähenda veel sugugi kildkonna huvide eest väljas olla.

Nii pääsevad saamatud, iseseisvuseta, tarvilise ettevalmistuseta ja andevaesed inimesed tihti juhtivatele kohtadele meie riigielus ja nende töö tulemused ei või loomulikult kindlustada seda teadlikku ning kavakindlat arenemisteed, mis ühiskonnaelul korraldamisel nõuetav, vaid muutub tihti otse segavaks ja mõjub logastavalt ülesehitamise asemel.

Tuletame ühtlasi meelde neid lehmakauplemissi, mis meil esile keruvad erakondade vahel iga tähtsama riigielu küsimuse korraldamisel. Erakondade saagihimu sarvel on meie riigielus läbilõõnud vaade, et iga sissetulekurikkam teenistukoht peab erakondade vahelise kokkulepeteel erakonnade vahel ära jagatama. Ei kaubelda mitte ainult ministri kohtade pärast, kus igasugused kurioosumid ette tulevad, nõnda, et loomaarst tihti majandusministriks saab ja alles siis majandusteadust lugema ja väliskriisidega õppima hakkab, ehk saadikuks jälle mõni

esimese kursuse üliõpilane määratakse, vaid lahinguid lüüakse ka riigipanga ühistegeliste ettevõtete ja riigi krediidiga tegutsevate aktsiaseltside direktorite kohtade pärast, et võimalikult palju oma meestele kohti ja sissetulekuid muretseda.

Erakondade omameeste ja onupoja poliitika tulemusel levinevad ka alluvate ametnikkude keskele laiali, kes karjääri tegemise mõttes muutuvad iseseisvuseta käskude-täitjaks, kuna isiklike seisukoha kaitsemise ja ametniku iseseisvus meil veel vähemgi soovitatav on kui vene ajal.

Ja kui siis juhtivatele kohtadele meie riigielus istuvad erakondade võhikud kui alluvad ametnikud muutuvad iseseisvuseta paberikoideks, kui erakonnad riigi huvide asemel ainult oma enese ja oma poolehoidjate huvisid taga ajavad, siis ei võid meile ka tulevikus parandust loota meie elus ja meie riigivanker vajub siis järjest sügavamale porisse.

Et pääseda niisugusest kokkuvõrdisemise, on hädavajalik väärtuste tõsine ümberhindamine ja meie enesete uuestisünd ja ei tohi siis ka sugugi imestada, kui rahvas ise väljapääsu teid hakkab otsima, nagu Karksi meeste liikumine näitab.

Erakondade hingeelu ja vajami sepüüd peab maad andma riiklike mõtlemisviisile. Riigielu juhtide kohti ja riigi majanduslike ettevõtteid ei tule jagada kontsessioonide erakondategelaste vahel, vaid siin on nõuetav tarvilik ettevalmistus, vilumus ja vaimuand. Kintsukaapia paberikoide asemele peab astuma iseseisv, ainult seaduse ees vastutav ametnik, keda määrab kohale ehk vallandab mitte erakond ega erakondade vaheline kombinatsioon, vaid kogu riigi ja rahva usaldust taotlev isik ehk asutus. Erakondade kombinatsioonidele riiklike võimu ja riigiteenistusekohtade ning riigi raha arvel tuleb kõige kindlam lõpp teha. Ainult siis võib parandust loota.

Vaja väliskaubanduse saneerimist!

Viie aasta jooksul meie väliskaubanduse bilans 42,055,000 krooni passiivne.

Ülim aeg kaineneda.

On palju kõneldud ja kirjutatud meie vildakast majanduspoliitikast. On näidatud selle pahesid, varjukülgi ja puudusi. mis rahva elusse sügavalt lõikavad.

Erilise murega peame mainima meie väliskaubandust. Selle üldbilans on aastast-aastani järjekindlalt suurenenud, kuid ikka suurenevad ka raskused selle tasakaaluse hoidmiseks. Rahavaene, sõdadest ja okupatsioonist laastatud maa ning võlgadest koormatud riik ja rahvas vajaks kõigepealt aktiivset väliskaubandust, mis suudaks rahvamajanduse rasket seisukorda kergendada.

Vaadeldes aga meie väliskaubandust selgitavaid arvusi viimase viie aasta (1923—1929.) perioodilt leiame, et sissevedu on kasvanud hiiglasammudega — hoolimata tollikõrgendustest, sisseveo takistustest ja kaitsetollidest. See on kasvanud palju kiiremalt kui väljavedu — nähtus, mis tõendab, et *elame võlgu, ostame välismailt rohkem kui sinna müüme.*

Ja mis kõige hullem, ostame võrsilt sedagi, mida kodumaal külluses või mida ise võiksimme väga hästi produtseerida.

Vaatleme kõigepealt meie väliskaubanduse üldbilanssi aastatelt 1923—1929. Sealt saame järgmise üldpildi:

(Siin võtame arvesse 30 rühma tähtsamaid sisse- ja väljaveoaineid, nagu elusloomad, toidu- ja maitseained, toores- ja poolvalmisained, valmistooded jne.)

Sissevedu.		
	Tonnides.	1000 kroonides.
1923. a.	352.080	100.999
1924. a.	351.578	78.509
1925. a.	366.140	96.546
1926. a.	393.004	95.570
1927. a.	369.021	96.417
1928. a.	469.618	131.373
1929. a.	501.051	122.967
Kokku	2.802.492	722.381

Väljavedu.
Tonnides. 1000 kroonides.

1923. a.	279.168	61.817
1924. a.	376.373	75.271
1925. a.	374.936	96.646
1926. a.	438.250	96.236
1927. a.	525.167	105.776
1928. a.	591.113	127.109
1929. a.	444.195	117.471

Kokku 3.029.202 680.326
Kokkuvõttest leiame, et viie aasta jooksul oleme vedanud tähtsamaid kaupu sisse 42,055,000 krooni väärtuses rohkem kui oleksime võinud. Oleme, niioelda, selle hiiglasumma „sõõnud“ välismailt võlgu. Oleme viie aasta kestel teinud enese sedavõrd vaesemaks.

Väljaveo tonnaash — väljaarvatud möödunud aasta — on järjekindlalt suurenenud, kuid seda on veel kindlamini teinud sisseveetud saaduste kogukaal. Kaupade väärtuses näeme aga kõikumisi. Aasta 1924. tollikõrgendused ja „vesivõsude“ kitumine krediitkitsenduse abil mõjus tervendavalt, kuigi väliskaubanduse bilans jäi veel passiivseks. Järgmisel aastal oli meie väliskaubanduse bilans juba pisut aktiivne ja 1926. a. seda juba tähelepanavalt ning järgneval aastal koguni rõõmustavalt.

Kuid siis algab allaminek. Aastal 1928. ületab sissevedu 20.602.000 krooni võrra väljaveo. Oli saadud uut välislaenu ja mis viga oli võõrast raha raisata! Läänud aastal kordus sama lugu — kuigi mitte nii suurel määral. Ja mis toob tänavu? Tõenäolikkult on meie väliskaubanduse bilans tänavu jällegi passiivne.

Meie väljaveoartiklite allikad — peale põlevkivisaaduste — kuivavad alatasa. Metsad vähenevad ja hinnad maailma metsamaterjali turul Vene dumpingu tõttu on hiiglaviisil langenud. Viimase asjaolu tõttu langesid meie tulud l. a. metsa väljaveo

alal 21,4 miljoni pealt 14,6 miljoni krooni peale. See oli raske hoop!

Ja võrreldes teisi tähtsamaid väljaveoalasi näeme, et vähenemist on loomade, toidu- ja maitseainete, toores- ja poolvalmisaduste, valmistoodete ja kallismetallide-kivide väljaveoaladel üldiselt, ja peale metsaveo, eriti veel aia- ja juurevilja, nahakauba, keraamika ja mineraaltoodete, keemiakaupade, paberisaaduste ja hulga teiste toodete väljaveos. Osalt oleneb vähenemine konjunktuuridest maailmaturul, osalt aga meie saamatusest valmistamisel ja turu otsimisel. Võimalusi meil oleks nii mõndagi toodet maailmaturu jaoks valmistada, kuid puudub kapital ja algatusvõime.

Samal ajal kui väljaveoainete allikad kuivavad, kui meie väljavedu väheneb ja tööpuudus suureneb ja muutub krooniliseks nähtuseks, samal ajal suureneb sissevedu ebanormaalselt. Ja eeskätt just nende ainete kohta, mida meil olemas või ilma milleta võime läbijada; vga-me sisse ka valmistooteid, mida meil pole vaja või mida ise võime väga hästi koduseks tarvitamiseks valmistada.

Näiteks maitseained ja joogid. Viie aasta jooksul on nendegi sissevedu suurenenud. Siis aia- ja juureviljasaadused (apelsinid!) — karjasaadused — loomatoid — metsamaterjal (nüüd veetakse meil juba elektrijuhete poste ja liipreid välja maalt sisse!) — keemiatooteid (lõhnaõlisid meie daamidele!) — paberi- ja tekstiiltooteid — valmisriideid ja teisi tekstiiltooteid (vihmamantleid ja siidisukad!) ning lõpmata määral teisi aineid ja tooteid, mis neelavad miljoneid. Meie karjapoistel peab olema jalgrattad, karjatüdrukudel siidisukad ja lõhnaõlid, shimmypoistel uhked inglise vihmamantlid — mingi siis kas või riik hukka!

Ja siis kõrraga leidsime, et toidus, millega meie rahvas on aastast-aastast järele andnud, polegi küllalt vitamiine — oli vaja apelsiine — ja tolliväreavad avati lõunamaade puuviljadele. Miljonid, sajad miljonid lendasid jällegi välismaile. Oleme nagu lapsed — ahned võõrsilt veetud maistuste ja hilpude järele. Mis kodus olemas või siin valmistatud, ei kõlba.

Väljamaalased kiidavad, et meie rahva käib hästi riietatult. Nad ei tea, mis hinnaga see sünnib. Nad vast ehk ei uurigi meie väliskaubanduse bilansi, ei tea, et summad, mis väljamaalt kõrgete protsentide eest laenatakse, tarvitame (kaudselt) luksusainete sissevedamiseks välismaalt — nad ei tea, et meie nalgime ja kannatame alatoitluse all suurelt osalt selleks, et võiksimme juua välismaa konjakit, süüa apelsiine ja banaane, kanda välismaalt kallid raha eest ostetud siidisukke, ülikondi, vihmamantleid, jalanõusid, ehteid ning pritsida kõik see võõras riietus Pariisi peenemate lõhnaõlidega. Ei, seda ei tea väljamaalased. Ja meie oleme liig uhked ja ebaausad, et endalegi töttu öelda.

Kuhu meie nõnda jõuame? On vaid üks vastus, külm ja halastamatu: *pankrotti!* Välislaenu abil toidame ja riietume end — või ehitame raudteid, millistest pole muud kui kahju ettenäha. Välisvõlgade protsendid kasvavad ja meie vaesus suureneb.

Tööstus ka ei saa jalgu alla. Katse upitada meie naha- ja tekstiiltööstusi jalgele kaitsetollide abil on aasta kestel näidanud vastupidist. Mida saavutati, oli rahva nulgimine vaesemaks — jällegi suurtöösturite — juutide kasuks.

Meie rahaasjandus saneeriti Rahvasteliidu soovil ja kontrolli all. Kust aga tuleb see jõud, kes meie välis-

See oli Mirza Khan, kes teatas, et madame Lafite, too prantslanna, kes ka Jolapore õlikontsessiooni peale jahti pidas, oli jäänud auto alla ja saanud raskeid, võib olla isegi surmavaid vigastusi. Madame Lafite oli tulnud välja hotellist, kus elas, ja tahtes minna üle tänava, jäänud kellegi eraauto alla, mis järsult tagurpidi ta peale sõitis. Seletusena lüüsi Mirza, et ta tahtis võimalikult kiiresti „muu hääradele“ teatada, et nüüd on õlikontsessiooni soovijaid üks vähem. Lõpuks lausus ta telefonis: „Juusth saamal viisil saa ssurma töö“

„All right! Tuleme varsti vürsti juure“ — vastas Smiler ja pani telefonitõru käest. Tõsiselt-küsiva näoga pööras ta Fortworthi poole.

„Imelik ühtejuhtumine“ — lausus Fortworth. „Kaks kontsessiooni soovijad saavad samal viisil ja siis surma, kui nad on pea-aegu sihile jõudnud.“ (Mirza oli nimelt muuseas maininud, et kui õlikontsessioon ühele neist kolmest soovijast antakse, siis kindlasti madame Lafitele, kelle naiselik võlvus on mõjuandev rajahi juures — siis kui asi kord nii kaugel.)

Fortworth noogutas pead ja jätkas: „Muidugi, see võis ka olla täiesti juhuslik õnnetus — võib ka olla ühenduses tolle mr. Skinkvitshi või kapteni Lankerly nimega — mis sa arvad? Kas poleks õige saata Sing Song jälgima noid härrasid kas või ühe silmaga? Küsimus on — kumba neist esimeses järjekorras silmaspidada?“

Smiler mõtles.

„Well“ — lausus ta viimaks. — „Arvan, et peame esiteks jälgima toda kapteni. Mulle näib, et ta on neist kahest suurem kaabakas. Ja pea meeles, Skink on kõnelenud Mirzale rahast, kuna Lankerly mitte.“

Ja ta helistas kohale alati teenistusvalmis Sing Songi ning lausus hiinlasele:

„Pea toda Lankerly't silmas, mu pojuke. Ja kui sa tema juures midagi erilist märkad, siis vajuta see oma peajusse. Sest ega's sa ometigi soovi, et ma ühel ilusal päeval auto all surma saan?“

„Ei soovi, hälla“ — vastas Sing Song, kes, nagu hiinlased üldse, ei võinud r-tähte hääldada.

„Tubli! Ja nüüd pea oma lamp väljas tolle Brecon-Lankerly pärast. Nuh! üles kes ta on ja mis ta teeb. Soo — nüüd vajuda!“

Ja Sing Song „vajutas“. Järsult, nagu tal viisiks oli. Sellised ülesanded olid talle meelt mööda.

Rajahi juure saabudes leidsid Bunn ja Fortworth, et vürst polnud kodus. Teda oli telefoniteel tungivalt palutud teed jooma kellegi võlva lady juure ja Mirza Khan polnud leidnud küllalt takistusi, et oma valitsejat kodus hoida Bunn ja Ko. jaoks. Siiski oli vürst armulikult teatanud, et lubab homme võtta vastu mr. Coomber Huishi. („Coomber Huish“ oli mr. Bunn tagasihoidlik nimi, siis kui tal tegemist Jolapore valitsejaga.) Enne rajahi ruumidest lahkumist teatas mr. Bunn Mirzale oma korraldusest lasta Sing Songil kapteni Brecon-Lankerly't jälgida. Mirza kiitis selle sammu heaks. (Järgneb.)

Kõrvalteede kangelased

BERTRAM ATKEY

2

„Ooh, seda miina ee teea“ — vastas kaval hindu. — „See ooleneb tee mõõstusesht, miister — muu häärnad.“

Mirza Khani tugevaim külg oli täideviia, täita käskusid. Teiste asi oli plaanitseda. Ta polnud organiseerija — oleks ta seda olnud, siis oleks ta ammu rajahi teenistusest rikka mehena lahkunud. Võib olla, et oleks isegi üheks India rajahidest saanud. Nüüd aga — anna talle idee ja ole kindel, et too salakaval hindu viib selle kuuesilindrilise ja saja-hobusejõulise mootori kiirusega täide. Ta mõistus polnud loodud ämblikuvõrgu kudumiseks ja ta ise oli liig kehakas selleks, et istuda nurgas, nagu ämblik, ja oodata saaki. Siin oli aga saak — ilma võrguta ja, tema Mirza Khan, teenistusvalmina.

„Well, mis teile siis viimasel ajal on juhtunud?“ — küsis Smiler. — „Mõni tüli, mõni sekeldus, skandaal, või...? Anna meile uudiseid, fakte. On rajah leidnud hiljutit uusi sõpru? On ta jälle kihutanud elus? Muidugi on — nagu ikka. Las' tulla mõned jalakesed toda perekondlikku keelepeksufilmi. Enne seda, Mirza, on meil võimata leida naela või nagi, kuhu oma kübara rippuma panna.“

Mirza Khan jõi teise whisky-sooda ja algas pikema sissejuhatusega, sõnu venitades jutustama oma valitseja kõigi salasematest seiklustest viimase kuue kuu kestel — kahe vana, igatepidi raffineeritud petise teda innukalt kuulates. Ja kuigi tähelepanelikud kuni viimase peensuseni, siiski ei väljendanud nende kahe suurpetise nagu ega liigutused muud kui inglastele omast üleolekut ja ükskõiksust. Nad olid nagu Bengali tiigril, kes varitsevad, hääletult nagu uni, mõne india farmeri sarvikaid loomi — farmer samal ajal unistades heast saagist, mis võimaldaks ka jumalatele midagi ohverdada...

Umbes kakskümmend minutit hiljem katkestasid nad Mirza Khani „konfidentsiaal“-jutustuse.

„Jatku juba sellestki, Mirza“ — lausus Smiler vahele. — „Meie tantsime valsisammudega sisse tollest õlikontsessiooni uksest — mis, Fortworth?“

Fortworth muheles heakskiitvalt.

Mirza Khan oli jutustanud tatavast õlikontsessioonist — *en passant*, möödaminnes — ja kaks kavalat suurpetist olid haaranud asjast kinni. Nüüd pärisid nad hindult seda ja teist, mis asjasse puutus. Ahnusest sädelevate silmadega vastas Mirza tehtud küsimustele. Ta teadis: kui midagi liigub, siis on sealt tulu. Ta teadis rohkemgi: lahku sealt, kus kaks suurpetist arutavad plaane vürst Jolapore kassa kallaletungimiseks!

Ja Mirza lahkus jättes whisky-pudeli poolevõrra tühjemaks. Kaks „kõrvalteede kangelast“ — nagu meie neid nimetame — jäid kahekesi arutama plaani, kuidas tolle muinasjutuliselt rikka india rajahi aarde kallale tungida — mis konksu seal tarvitada.

Küsimus oli õiväljadest Jolapore riigis, Indias. Nende olemas-

Kreuger kahekordne kuningas.

Omandas Eriksoni telefonifirma.

Suurt tähelepanu on rahandusilmas äratanud Iwar Kreugeri viimane tehing. Aegamööda ja vaikselt ostis ta enesele kuulsa telefoniäri Eriksoni aktsiaid. Hiljuti jõudis asi nii kaugele, et Kreugeri käes on Eriksoni firma aktsiate enamus ja Kreuger algas uues majandusharus tegutsemist. Kõige pealt pani Kreuger kaks oma meest Eriksoni ärijuhatusse senise kahe direktori asemele.

Hiljuti Eriksoni selts suurendas oma põhikapitali 2/3 võrra ja nüüd on Kreuger suure üleilmilise ettevõtte peremees.

Eriksoni firmal on telefonivabrikud Rootsisis, Soomes Ungaris, Austrias, Inglis-

maal, Prantsusmaal, Itaalias ja Hollandis. Firma ekspluateerida on Argentiina, Hispaania, Mehhiko ja Itaalia telefonivõrgud.

Nüüd on Kreugeri käes kaks tähtsat tööstusharu: tuletikk ja telefon.

Tikumonopol on Kreugeri käes paljudes riikides. Mõnel pool on tikumonopol tikuhinna väga kõrgele kruvinud. Meil maksab tikukarp 3 senti, aga Peruu näiteks, millisest riigist palju juttu tehakse seal aset leidnud mässu puhul, maksab tikutoos 5 ameerika senti (umbes 19 eesti senti).

kaubanduse saneeriks? Meie valitsus seda vist küll ei suuda teha? Senised valitsused pole oskanudki muud kui tolle kõrgendada — või kaotada, rippudes sellest, missuguse kihi tööstus-kaubanduslised huvid kunagi kaalul.

Oige majapidamise a ja o on kinnipidamine reeglist: *kulud ei tohi olla tuludest suuremad*, s. o. osta võib ainult nii palju kui müüa võib. Nii peab see olema eriti riigi ja rahva majapidamises — rahvamajanduses. Väliskaubanduses ostame aga rohkem kui müüme ja vahe tasume võõrsilt saadud laenudega.

Lõpp sellisele „oraste peale“ elamisele! Peame kainenema. Peame otsustama: *Ainult kodumaa tooteid tarvitada ja väljamaalt veetagu sisse ainult neid tooteid, mida ise valmistada võimata ja ilma milleta meie hoidagi viisi elada ei või.*

On ülim aeg valitsusel alustada kindla käega meie väliskaubanduse saneerimist. *Seda nõuab rahvas ja selle huvi.* Ja kui valitsus seda ei suuda või ei taha teha, siis lahkugu ja jätku riigi tüür teistele, kellele meie rahvamajanduse huvid lähemal.

P. P.

Ungari kuningaküsimus.

Tuleb varsti otsustamisele.

Maailma poliitikategelaste pilgud pöörduvad jälle Ungari poole. Põhjuseks on kuningaküsimus, mis seal ikka — ja juba 1921. a. saadik — otsustamata. Siis sundis suurriikide saadikute kongress tolleaegset keiser Karlit lahkuma troonilt ja Ungari pidi andma lubaduse, et ükski Hapsburgi soost isik suurriikide nõusolekuta Ungari troonile ei istu.

Keiser Karli troonilt lahkudes valiti Ungari riigivalitsejaks admiral Horthy, kes seni sugurahva saatust diktaatorlikult juhtinud.

Keiser oma perekonnaga pidi lahkuma Ungarist ja asuma välismaile, kus ta hiljem suri jättes end keiserinna Zita oma 8 lapsega end leinama. Keiserinna elab praegu oma arvurikka lasteperega Belgias Brüsselis lähedal mõisas. Vanem lastest, Otto, õpib praegu Louvaini ülikoolis, mille ta varsti lõpetab.

Juba aastaid on tehtud juttu, et prints Otto olla kavatsus korraldada oma kadunud isa troonile, mis pärandusõiguse järel nüüd temale kuulub. Seda mõtet hellitavad ka Ungari arvurikkad monarhistid, kes sugugi ei salga, et Horthy on ainult selleks, et pidada Ungari valitsejatroni soe kroonprints Otto jaoks. Otto aga, olles Hapsburgi soost, ei või astuda Ungari troonile ilma liitlaste-suurriikide nõusolekuta.

Ja selle nõusoleku peale on Ungari monarhistid ja ex-keiserinna Zita juba aastaid jahti pidanud. Belgias ja Itaalias ollagi juba nõusoleku saadud ja nüüd katsutakse seda Prantsusmaalt saada. Tahetakse, et kõigest siis on prints Otto 18-aastane ja Hapsburgide traditsioonide kohaselt täiealine troonile astumiseks.

Ungari valitsejaküsimuse on aga oleks valmis eesolevaks novembriks, vahepeal teinud keerulisemaks Rumeenia teadaanne, milles öeldakse, et Rumeenia ei soovi näha Hapsburgidest valitsejat Ungari troonil. Kuningas Karol, kes alles hiljuti veel oli Otto taoline maapägulane, olla alati olnud Ungari vastu heatahtlik — Otto tulek troonile halvendaks aga kuuldavasti Ungari ja Rumeenia juba nii-kui-nii halba vahekorda.

Ei ole võimata, et katse üritada Ottot Ungari troonile toob rasked rahvusvahelised sekeldused ja — võib olla — ka rahutusi Ungaris, kus leidub ka monarkismi-vastaseid demokraate.

Jälle tormijooks kulla järele.

Seekord Austraalias.

Austraalias Bendigo ringkonnas on leitud uued kullaväljad. Nüüd voolab sinna kullaotsijaid igast maailmakaarest.

Juba üle 80 a. kestab kuqapalavik. 1848. a. ehitasid Kalifornias Sacramento jõe kaldal šveitslane Suttar ja mormon Marshal saeveskit, misjuures nad koguni juhulikult jõe ääres leidsid kullaliiva. Teade sellest levines kiirelt laiali ja igast ilmakaarest hakkas Kalifornia Eldoradoosse õneküttele kokkuvoolama. Mõne kuu pärast kerkis Sacramento kaldale suur küla ja aasta pärast oli küla kohal juba linn, millel 60 tuhat elanikku, kelle hulgas leidis inimesi kõigest maailma rahvustest. Milline omapärane oli see rahvas! Toored, ahned näod, jõumehelik kehaehitus, kõik ühetaoliselt riietatud värvilistesse bluusidesse ja sametpükstesse, peas laiaääreline sombrero ja nahast kottvöö ümber keha. eSelles kott-vöös kanti kullatolmu. Vöö küljes rippus laetud revolver. Vaheldu-

seks olid joogikohad oma shampanja ja napsidega.

Tüli tekkis kullakaevajate vahel igal tühisel põhjusel. Igasugused vaieldused lahendati revolvi kuulidega. Tekkis ka sõjariistus röövsalku, kes õõseti riisusid võõra varanduse ja tapsid inimesi vähemagi vastupaneku puhul. Kahe aasta jooksul süüdati linn 5 korda põlema.

Kalifornia järele valgusid kullaotsijad Austraaliasse, siis Transvaali, selle järele Klondyke, Alaskas. Igale poole ilmusid ühe- ja samasugused õneküttide salgad, kus aset leidsid riisumised, tapmised, mitmesugused rasked kuritööd, hulksminemised, vägivaldteod ja metsikud orgiad.

Kullapalavik on kestnud juba üle 80 a. Ükskord tekkib ta ühes, teinekord teises kohas. Igal aastal kogutakse veest ja maast kulda 500—600 tuh. kilogrammi.

Praegu on siis kullapalavik jällegi Austraalias.

Tellige „Tallinna Teataja“ veel täna.

olekust ei teadnud aga keegi — ka Jolapore vürst ja ta „truu“ kannerteener — kõige vähematki!

Oli aga juhtunud, et Tema Brunette Kõrgus, Jolapore Rajah, sattus Pariisis pisikesse rahahätta. „Häda“ seisis selles, et vürstvalitseja tahtis oma lugupidamise avalduseks anda ühele Pariisi kuulsaimale näitlejannale ehtsama ehe, mida üks India vürst üldse anda võib.

Ja ehe, mida Jolapore vürst tahtis tolele, temale nii meeldivale pariisi näitlejannale anda, polnud rohkem kui pärlikee, mis maksis pisut vähem kui kaksteisttuhat naelsterlingit.

Kuid rajah leidis, oma suureks meelehärmaks, et ta kassas puudus just too tarvilik summa ja et juvelier, kellel pärlikee, oli südamemeta juut, kes nõudis sularaha eest. Ja nüüd oleks ta pidanud ootama päeva või kaks, seni kui mõni rahavürst oleks talle appi tulnud. Tema Kõrgus, Jolapore rajah, oli aga harjunud — nii lapselik, või vürstlik kui see ka ei olnud — viima oma tahtmise kohe täide. Ja sellest tuligi, et kui veel samal päeval ta juure ilmus keegi ameeriklane, kes pakkus talle viisteisttuhat naela õlikontsessiooni eest Jolapore riigis, oli vürst kohe nõus summa kviteerima. Oli ainult vaja lasta juristil vastav dokument kokkuseada ja selleks antigi ühele Pariisi advokaatidest juhtnöörid. Nii oleks siis ühe hoobi ja päevaga rajahi rahapuudus kõrvaldatud. Kas Jolapore vürstiriigis üldse oli, seda rajah ei teadnud ja, lõpuks, oli see tema asi! Kui seal seda on, hea küll, kui ei ole, veel parem! — Nii arutas Tema Kõrgus. Miljon vähem või rohkem oli ju ometigi tühine asi...

Advokaat oli seadnud õlikontsessiooni käsitava dokumendi kokku ja toonud selle villa, kus rajah elas. Iga silmapilk oli oodata ameeriklast rahaga ja — hiljemalt veerandtunni pärast on dokument valmis ja viisteisttuhat naela, rohkem kui pärlikee hind, rajahi käes. Kõik oli valmis, isegi sulg tinti kastetud...

Kuid ameeriklase asemele saabus teade, et viimane on jäänud taksoauto alla ja saanud silmapilkse surma. See aga ei liigutanud rajahit pea sugugi, sest koos teadega ameeriklase kohta saabus ka kiri, milles teatati, et too ihaldatav näitlejanna, kelle jaoks õlikontsessioon pidi antama, oligi eile salajaselt abiellunud kellegi Balkani printsiga ja sõidab täna kuhugile Doonau kallastele, kus printsil olla suveloss. Raha pärlikee ostmiseks polnudki siis enam vaja. See kergendas seisukorda. Ja teiseks, järgneval päeval saabus Indiast pritsi usaldusmees, kes tõi kaasa hiiglasumma kulda ja maksuordreid Pariisi ja Londoni pankadele. Rajahi seisukord oli päästetud. Jolapore vürstiriigi õiallikad — kui seal neid üldse oli — ununesid, samuti ameeriklase surm ja sellega õlikontsessiooni lugu. Elu läks edasi nagu poleks rahapuudust olnudki.

Siiski, ameeriklane oli vist „teadnud midagi“, sest vähema kui nädala jooksul oli jumal teab kust, ilmunud kolm isikut, kes kõik soovisid Jolapore õlikontsessiooni saamise asjus vürstiga läbirääkida. Mirza Khan aga ei lasknud neid soovijaid oma valitseja jutule, vaid jättis asja oma teada.

Ja siis tehti otsus, et rajah koos oma suurearvulise saatjaskonnaga siirdub Pariisist Londoni. Ja vürsti kannul olid Inglismaale tulnud ka nood kontsessiooni soovijad. Kahtlemata oleks Mirza Khan võinud ühe või teise kontsessiooni soovijaga vähema summa peale lepingu teha ja sellele rajahi nõusoleku saada. Tema oli aga millegipärast oma rumalasse peasse saanud kindla idee, et kui kontsessioon on midagi väärt, siis on selle hind kolmkümmendtuhat naela. Alla seda ta üldse ühegi pakkumisega vürsti tülitada ei lase. Et kontsessiooni soovivad isikud polnud kohe nõus seda summat maksma, siis venis asja otsustamine.

Nii oli seisukord siis kui Mirza Khan selle Smiler Bunn ja Ko-le avaldas. Kui viimane „firma“ kontsessiooni soovib, siis on tal — nii teatas Mirza Khan — võistlejateks esimeses järjekorras keegi Skinkvitsh, elava iseloomuga noormees, kes nimetab end inglise börsesemaakleriks. Mees aga pole kaugelki mitte shotlane, vaid midagi hoopis muud. Juba asjaolu, et ta kõneleb läbi nina, veeb sealjuures kättega ja murrab ingliskeelt ning — nagu Mirza Khan ütles, olla öelnud: „viish tuhat naala ja, veeb olla, veel veeki meelehää“. Mirza Khanile siish, ku kontsessioon oon teema, Skinkvitshi taaskus“.

Teine kontsessiooni soovija olla keegi sõjaväelane — endine ohvitser. Kapten Brecon-Lankerly'ks oli ta end nimetanud. Mirza Khan oleks vast ehk meest usaldanud kui sellel poleks mitte olnud viisiiks kõneleda saladuslike häälega ja seda tehes kahtlevalt piiluda enda ümber oma terashallide silmadega. Need vastikud omadused tegid kapteni — kui ta üldse kapten oli — kahtlaseks tüübiks Mirza Khani ees.

Kolmas kontsessiooni soovija oli daam — keegi madame Lafite — väga võluv ja hästisäilinud prantsuse blonde, kes nähtavasti tegutses üksinda ja iseseisvalt.

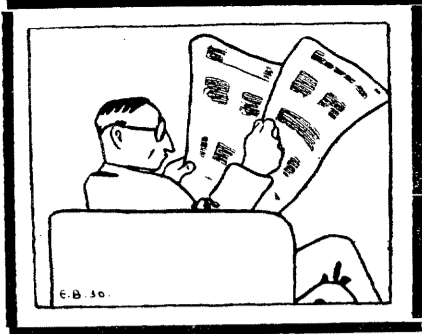
Imelik rühm inimesi olid need kolm kontsessiooni soovijaid. Üks ja ühine asi näis selge olevat — need kolm isikut teadsid kindlasti õlihallikatest Jolapore riigis rohkem kui rajah ja ta terve saatjaskond kokku. Kuidas see nii oli, sellest Mirza Khan aru ei saanud. Ja polnudki tahtis. Peaasi: õlikontsessioon võimaldas Bunn ja Ko-le pääsetee rajahi rahalaeka juure. Ta andis ainult andmed — Bunn ja Ko. asi oli „organiseerida“. Ja nad alustasidki organiseerimist.

Bunn ja Ko-le oli kõigepealt selge, et kontsessioon Jolapore õlihallikatest peab nende kätte tulema. See otsustati jalamaid ilma pikema jututa. On kontsessioon korraldada, siis müüakse see rohkem pakkujale. See on teha sama kerge kui keelduda vastuvõtmat teed ja juua selle asemele veini. Kumbki suurpetistest ei tundnud end küllalt energilisena, et luua kontsessiooni kasutamiseks tööstusettevõtte või kaubelda börsil Jolapore õliaktsiatega. Nad armastasid lihtsat ja rahulikku elu ning hangitud väärtuste kiiret „realiseerimist“.

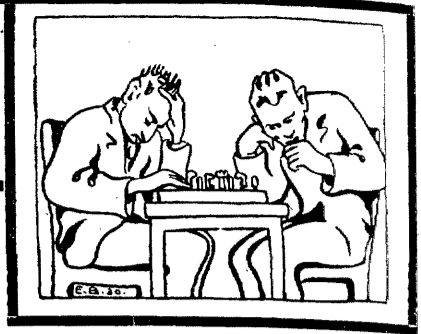
Asi otsustatud, tahtsid nad anda Sing Songile käsu tuua auto ukse ette ja olla valmis väljasõiduks, kui korraga telefon helises.

AJAVIITEKS

„Kuus jalga.“

Kirj. Pouttu Põhjala.

Tallinnas elas hiljuti — elab praegugi, kui pole ära reisinud, või lahutatud — noor abielupaar, Jaan ja Meeri. Sugunimi pole tähtis.

Jaan oli Puhk ja Poegadele kaubapak-kujaks ja — Meeri lihtsalt ta armastus-väärne abikaasa ilma eriliseta elukutseta. Nad olid õnnelikud — oli ju pulmadesst ainult kuu aega möödunud.

Ühel laupäeval töölt koju jõudes ütles Jaan:

„Tead mis, Meeri, ma pean veel täna öösel firma asjus Valka ja Petseri sõitma. Seal, Lõuna-Eestis, läheb mul terve nädal aega, nii et tagasi koju jõuan alles tuleva pühapäeva hommikul.“

„Kui hirmus!“ — ohkas Meeri. „Pean

Millises vanaduses suurtööd tehakse.

Aastad ei tee geeniusi.

Kas on olemas mingit teatavat vana-dust millal suurtööd tehakse? Ajalugu vastab küsimusele eitavalt.

Vaatame.

Victor Hugo sai 15-aastasena Prant-suse akadeemia auhinna ja George Cle-menceau oli 77-aastane, kui ta dikteeris ja kirjutas Versailles rahulepingule alla.

Paganini — vist maailma suurim viiu-likunstnik — võlus 21-aastasena oma kuu-lajad, mängides g-keelega kuulsa kuradi-tantsu.

Schiller oli 22-aastane, kui ta kirjutas oma kuulsa näidendi „Röövlid“.

Ja Atlandi üle lendaja Charles Lind-bergh oli 24-aastane, kui ta oma suurtöö tegi. Aasta temast vanem oli Michel An-gelo, kui ta oma meisterteose valmistas. Ja 26-aastane oli mr. Reis siis, kui ta te-lefoni leiutas. Sama vana oli ka Dumas siis, kui ta kirjutas „Kameliadaami“.

Maailmavallutaja Aleksander Suur oli 29-aastane, kui alustas oma kuulsat võidu-retke Indiasse.

Ja Martin Luther oli siis, kui ta oma 95 väidet Wittenbergi toomkiriku ukse peale naelutas, 34-aastane. Temast aasta vanem oli Dante siis, kui ta alustas oma „Jumaliku komöödia“ kirjutamist. Sama vana oli ka Napoleon siis, kui ta pani enda pähe Prantsuse keisrikrooni.

Beethoveni 10-sinfonia sündis meistri olles 54-aastane ja Cervantesi oli 58-aasta-ne, kui ta kirjutas oma suremata „Don Quiote“.

Keiser Franz Josef elas oma 90-dat elu-aastat kui ta andis oma vägedele mobili-satsiooni käsu 1914. aastal.

Kolumbus oli 36-aastane siis, kui Amee-rikasse purjetas.

Mussolini oli 40-aastane juba Itaalia diktaator.

Mussolinist üks aasta noorem oli kadu-nud Amundsen siis, kui ta lõunanaba lei-dis. Karl Suur krooniti Rooma keisririigi valitsejaks 50-aastasena. Cooper andis noorsoole 37-aastasena oma „Viimase mo-hikaani“.

Lombroso, kuulus itaalia gkriminolo kirjutas oma suurteose „Geeniuslikkus ja nõdrameelsus“ 50-aastasena.

Sama vana oli ka Lessing, kirjutas „Nathan Targa“. Franklin leidis pikse juhne 46-aastasena ja sama vanana põletati Johnnes Huss tuleriidid. Wagner oli „Lo-hengriini“ maailmale andes 37-aastane ja 10 aastat temast vanem oli Napoleon võit-es Trafalgari lahingu. Tolstoi kirjutas „Anna Karenina“ 50-aastasena ja 42-aas-tasena sai Einstein Nobeli teadusliku au-hinna oma relativiteet-teoria eest. Sultan Harun al Rachid kaotas 56-aastasena esi-mese suurlahngu ja Mascagni oli 27-aasta-ne, kui ta oma „Cavalleria Rusticana“ saavutas maailmakuulsuse.

Meie võiksime jätkata nimestikku lõp-matuseni. Kuid milleks? Juba eeltoodust-ki on selge, et noorus või vanadus ei mängi geenius-te juures mingit osa. Elu keskmi-sed aastad 40—60 vahel on siiski vist and-nud meile kõige rohkem kuulsaid geeniusi.

ma siis terve nädala üksinda olema. Kas sa ei saaks —?“

„Ei, kallis, ei saa. Parata pole mi-dagi!“

Vist ei olnudki, sest Jaan ajas habeme, riietus reisiks, söi õhtusöögi ja oligi õhtul kell 8 paiku valmis jaama minekuks. Kor-ras oil ka Jaani reisirühm, mille Meeri oli hoolega pakkinud.

Enne lahkumist kallistas Jaan naist, suudles teda hellalt ja hoiatas:

„Ole nüüd pailaps seni kui ma tagasi tulen. Toon sulle midagi mälestuseks ja kirjutan ka vahepeal“ — nii lausus ja suudles Meerit veel kord.

Ja Meeri lubas olla „pailaps“ ning saatis mehe treppideni.

Vaevalt oli Jaan jõudnud tänavale, kui Meeri ruttas telefoni juure.

„Prrrr—prrrrrrr!“ — helistas ta äre-vuses. Ja saigi numbrimida soovis.

„Halloo! Mait? Sina? — Jah, siin Meeri! Tead mis: Jaan sõitis — sõidab — täna öösel Lõuna-Eestisse. Terveks nä-dalaks! Eks ole kena?! — Mis teha? — Kinosse? Kohe? — Olen nõus! Sa tuled mu järele — muidugi autoga? — Tubli! — Nägemiseni, kallis!“

Ja minutit kümme hiljem peatus maja ukse ees taksoauto, milles istus majasõber Mait. Ta on — möödaminnes öeldud — kena poiss, naistele nagu konfekt... .

Ja varsti istus Maiti kõrval Meeri, kes oli kiirelt riietunud. Nad sõitsid „Gloria Palace“ ette ja astusid teatrisse.

Pärast eeskava lõppu pani Mait ette minna alla öölokaali. Läksidki. Tunnid möödusid lõbusasti — naised, vein, muusi-ka... Meerile lisaks — Mait... Ja kee-latud vili on alati magusam... .

Varahommikul tunnil lahkusid, Mait ja Meeri lokaalist ja sammusid — veinist, muusikast ja armastusest uimastatuina — Meeri koju poole.

„Kuule, Mait!“ — lausus naine kui nad „Kuld Lõvist“ möödusid — „ma sind täna öösel koju ei lasegi. Sa tuled minu poole ja homme, kui ilm on ilus, sõidame Ranna-moisa. Eks?“

Mait oli nõus. Hea majasõber on alati alistuv inimene. Ja Mait polnud erand.

Kodus otsis Meeri välja veinipudeli ja klaasid ning toas möödus tund või rohkem-gi jumaliku nektari juures.

Kuid kõigelt on kord lõpp ja — lähenev hommik leidis Jaani ja Meeri laia-st abieluvoodist inimpaari, mis aga mitte Jaan ja Meeri polnud... .

Toas ol vaikne, pühaõine rahu. Riie-tuslaua tüksus uniselt väike lauakell ja selle kõrval tukkus pisike, punase mantliga öölamp levitades tuppa soojalt-roosakat hämarust. Voodist oli aga kuulda kahe veinist ja armastusest väsinud uinuja sü-gavat, ühetaktiist hingamist. Kuskil kesk-linnas löi tornikell kolm korda... .

Korrage helises öövaikus uksekell. Helises kõvasti, lärmitsevalt, käskivalt, peaaegu vägivaldselt. Voodis uinujad är-kasid nagu plahvatusest ning kell ja öö-lamp riietuslaual värisesid — vist hirmu pärast.

„Skandaal!“ — sosistas öölamp lauakellale.

„See on Jaan!“ — ütles Meeri. Ja ta on pealegi veel vintis. Nii helistab ta siis kui kõvasti purjus on.“

„Mu Jumal! Mis minust nüüd saab?!“ — hädaldas majasõber Mait ja tahtis voo-dist üles karata. Jäi aga hetkeks mõtle-ma. „Sul pole ju kohta kuhu mind peita ja siit neljandalt korralt ei või ju allahü-pata. Vast ehk voodi alla...“

„Mitte kuhugi, kallis! Sa puhka rahu-likult seal kus oled. Likumata. Vaikselt. Küllap mina juba asja korraldan!“

Ja Meeri korraldaski. Juba Jaanile ust lahti tehes hakkas ta söimama.

„Sina! Ja vintis nagu kägu! Ilus! Petserisse pidid sõitma — jooma läksidki. Kas nii asju aetakse? Küll on mul mees!“ — plagas Meeri tehtult hüsteerilise hää-lega.

„Shsss! Ka-kallis — a-anna a-a-andeks! Ta-taht —“

„Ära kogege siin ukse vahel! Ruttu sisse — ma külmetan!“ — käsutas naine purujoobnud meest.

Jaan vaarus tuppa ja istus raskelt esi-mesele toolile mis ette juhtus. Siis seletas ta kogeledes, et oli õhtul rongilt hiljaks jäänud, siis läinud oma klubisse, kus män-ginud biljardit ning võtnud ka „mõned“ napsid ja nüüd —

„Nüüd nüüd — rutem kui muidu!“ — käsutas Meeri uuesti ja hakkas mehelt saapaid jalast lahti võtma.

„Tohoh!“ — mõtles majasõber voodis. „Ta toob mehe veel siia. Mis siis juhtub? Seisukord muutub ikka hullemaks!“ — Ja ta piilus tekki alt välja ning nägi kuidas Meeri sai Jaanilt saapad jalast, võttis temalt kuue ja vesti seljast ning tõi talle ka-pist ööpesu. Maiti hirm suurenes iga mi-nutiga skandaal näis möödapääsematuna... .

Ööpesu oli Jaanil juba seljas kui Meeri lipsas Maiti kõrval voodisse ja pugus teki alla. Voodi servale jäi ruumi Jaani jaoks.

„Noh, tule ruttu!“ — kiirustas naine voodist.

Kuid Jaanil polnud kiirelt kuhugi — voodisse ei jää juu keegi hiljaks. Ta ot-sis veel paberossi, süütas selle ja siis alles laskus Meeri kõrvale.

Jälle oli toas vaikus. Kuigi keegi kol-mest ei maganud: Mait ja Meeri ootasid et Jaan jääks magama — Jaan aga ei saa-nud magada selle tõttu, et oli liig joobnud.

Möödusid minutid — viis, kümme, viis-teist. Jaani pabeross on ammu suitsetatud aga uni ei tule ega tule. Nüüd tõstab ta pead padjalt ning vaatab toas ringi. Tal on vist alateadlik tunne, et ta pole just ka-hekesi naisukesega. Viibib ise aga ikkagi veel viinaaurude all.

Korrage kiindub ta pilk voodi jalutsi.

Mis seal on? Öhuke tekk ei varja ju paljugi.

„Üks — kaks — kolm — neli — viis — kuus...“ — loeb Jaan jalgu. Ja imelik: kõigil varbad ülespid!

Jaan ei usu oma silmi. Vist on ta nii vintis, et „siga näib viiena“ ta silmades. Ta laseb pea tagasi padjale. On rumal, küi inimene enese nii täis joob!

Aga minut hiljem tõuseb uuesti Jaani pea. Ta loeb jälle jalgu voodi jalutsis. Jällegi kuus — loe paremalt või pahemalt!

Seal on kuus jalga!

Ei malda enam Jaan. Ta tõukab küü-narnurgiga naist:

„Meeri, seal voodi jalutsis on kuus jalga!“

„Häh? Mis? „Kuus jalga?“ Ära lora! Sa oled nii purjus et sa ei näegi õieti. Jää magama ja lase mind magada!“ — vastas Meeri vihaselt.

„Hea küll, kallis“ — oli Jaan nõus. Ta pea vajus jälle padja vastu ja jälle valit-ses toas vaikus.

On inimesi — ja Jaan on üks neist — kes viinaauru all madaga ei saa. Mõte kuu-st jalast — kuidas võib ta nii hale-dasti eksida! — keerles ikka ta purjus pea-ajus.

Ja jälle tõuseb Jaani pea — jälle loeb ta jalutsis kuus jalga — loeb uuesti ja uuesti, eest ja tagant, paremalt pahemale ja vastupidi. Ikka kuus — tee mis tahad!

„Noh, nüüd on kurat lahti!“ — mõtleb Jaan ja puudutab küünarnurgiga uuesti Meerit.

„Meeri, seal on siiski kuus jalga!“

Naine teeb nagu ta ärkaks sügavast unest, on aga kuulnud mehe väite ja lau-sub pahaselt:

„Tola! Ei ole! Ja kui sa joobnu ru-mal ei usu, siis mine ja loe need oma kuus jalga!“

„Hea küll, kallis“ — vastab Jaan aland-likult, tõuseb voodist ja läheb sinna, kus nood kuus jalga pidid olema.

Ta tõstab voodi jalutsi jõudes tekki jal-gadelt ja loeb:

„Üks — kaks — kolm — neli“ — ja siis teistpidi: „Üks — kaks — kolm — neli...“

Kordamine annab ikka neli. Imelik! Kuid uskuma peab.

Ja Jaan tuleb masendatuna tagasi voo-

disse ja lausub naisukesele, kes talle „ju-huslikult“ nüüd selja keerab:

„Sul on õigus, Meeri: seal on ainult neli jalga. Mina eksisin. Andesta!“

Ütles ja jäi magama — rahuldatusena... .

„Nii eksivad inimlapsed!“ — sosistas unine öölamp, mille nõrk valgus sulas juba kokku koiduhämaraga.

„Jah, ühed targalt ja tahtes — teised rumalalt ja tahtmata“ — vastas haiguta des lauakell.

„Aamen!“ — ütles sellepeale Niguliste kiriku tornikell ja löi vägevalt viis korda.

Tahtejõud.

Kus on inimese võimiste piir?

„Inimese võimistel pole piiri“ — öel-dakse. See on vist liialdus. Aga fakt on, et inimene võib palju rohkem kui ta arvab.

Inimese peaaigus, närvisüsteemis ja lihastes on kahtlemata jõudusid, millest meil „harilikudel“ surelikkudel pole ai-mugi. Nii kinnitab teadus, seletades, et keskpärasel inimesel need jõud aga kunagi maksimaalsuses ei arene.

Läbi aegade on siiski tõusnud masside hulgast isikuid, kes suutnud end arendada võimisteni, mis näivad otse ebaloomulik-kudena — üllloomulikkudena, oleks vist õigem sõna.

Näiteks India fakiirid. Nad teevad tegusid, mis otse kuratlikult mõjuvad. Aga kuradiga pole neil siiski mingit „pistmist“. Fakiirid on lihtsalt inimesed, kes harju-tanud oma tahtejõu ja selle abil oma när-vid ja lihased nii kaugele, et võivad soo-ritada tegusid, mis näivad meile üllloomu-likkudena.

Kui kaugele inimesed võib oma tahte-jõudu arendada, sellest siin mõningaid näiteid.

Hiljuti näitas india fakiir Tahra Bey Londonis suure hulga teadlaste ees ja kõi-ge valjama kontrolli all oma võimisi. Ta suggereris end kunstunne, mis kangestas täielikult ta keha. Sellises olekus tõngiti ta keha läbi mitu teravat oda ja lõpuks veeretati ta rinnale suur kivi. Parat- unest virgumist hüppas Tahra püsti ja turkis veel ise oma kehase hulga nohu. Kui need ja odad tõmmati ta kehast välja, oli ihus sügavad augud, kuid verd ei tul-nud tilkagi.

Aasta eest esines Berliinis kaevandus-töölaine Paul Diebel. Tema erialaks oli lõi-gata noaga oma kehase sügavalt haavu ning olla elusaks märklauaks noolega las-tajatele. Eriti äratas tähelepanu ta võime-saada verd jooksma ükskõik kust kohast oma kehast ning võime panna verejooksu ka seisma nii kuidas ise tahtis.

Eeltoodud kahe näite kohta võib öelda, et siin on jahe kaks võimet: tahtejõuga panna verejooks seisma ja sama jõuga surmata valu. Siin võib minna nii kau-gele, et inimene võib vestelda lõbusasti ja suitsetada piipu samal ajal kui tavalist ase-takse maha jalga — nagu see ajalooliste andmete järele ühe puurisõja ajal kellegi rooma sõduriga sündis.

Keegi marokkolane jõudis niioeldada elu ja surma valitsejaks. Ta satus tülisse oma perekonnaga ja teatas, et lahkub elust. Ja lahkuski. Läks õue ja laskus pikali ning suri. Lahkamisel ei leidnud arstid ta kehast vähematki vägivalla märki ega märki. Terve eluaja ja ka surmapäeval, oli mees olnud absoluutselt terve. Ta ai-nuke surmavahend oli siis tugev tahe surra.

Ajaloo-st loeme ka juhustest, kus ini-mene on oma tahtejõu abil pidanud hinga-mist kinni seni kui on surruks lämbunud. Sellist viisi võiks meigi enesetappjatele siit ilmast lahkumiseks soovitada. Ja nii näeksime kui vähe meil neid enda „vaha-surmajaid“ leidub.

Kuid tahtejõuga võib ka surma eemale püütada. Haigemajades on nimelt pan-dud tähele, et harva tuleb surm just enne söögiaega, siis kui haige huvi on pinguta-tud, kui ta tuttavad vastu võtab ja kui ta tunneb söögiisu. Peale sööki kaob haige huvi elu ja toidu vastu ja siis hilib surm ta kallale. Statistika näitab, et näiteki New-Yorgis, tuleb suurim osa surmajä-tumeid ette kohe söögiaegadele järgnevatel tundidel.

Eluvõistluses vajame tugeva tahte-jõu. Meil pole küll vaja arendada end nii kaugele, et võiksime lasta odasid läbi oma keha tõrkida, kuid peaksime siiski kasvata-ma endale sellise fakiiri tahtejõu, et suu-daksime elus rahulikult võtta vastu nii hea kui ka halvaga.

Rohkem tahtejõudu!

Vang tahtis töökoja juhatajat sisse vedada.

Süüdistas töökoja juhatajat pandi omandamises.

Keskvanglas vangiroodu karistust istuv Richard Reinfeldt kaebas vangla ülemaale, et tema annud vangla puutöökoja juhataja Gustav J. kätte kuld laulatus-sõrmuse pantimiseks. Gustav J. toonud temale 6 kr. raha. Mõni aeg hiljem saanud Reinfeldt oma ema Gustav J. juure, et sõrmust välja osta. Kuid Gustav J. pole sõrmust välja annud.

Asjale anti seaduslik käik. Kohtus seletas Gustav J., et tema sõrmusest midagi ei teadvat.

Rahukohtunik mõistis Gustav J. õigeks. Otsuse peale andis Reinfeldt edasi-kaebuse rahukogule, lastes tunnistajaks välja kutsuda lugemata kordi karistatud Ado Tedre.

Asja arutamise ajal aga teatas Reinfeldt, et loobub edasikaebusest. Asi lõpetati ära.

Nagu erateel kuuleme, on Reinfeldt Gustav J-le tööpooldest sõrmust pantimi-

seks pakkunud ja pälunud vanglasse tuua viin ja sakusmenti selle tagamõttega, et Gustav J. poolt toodud viina vangla ülema kätte anda ja seega Gustav J-d raske karistuse alla viia.

Halvad agendid.

Arnold Kütt ja Adolf Arrak olid kinnitusseltsi „Eesti Lloidi“ agendid. Nad olid kinnitajatelt sisse kasseeritud raha jätnud sellest seltsile edasiandmata esimene 544 kr. ja teine 290 kr.

Rahukohtunik karistas kumbagi kolmekuulise vangistusega, millise otsuse kinnitas ka rahukogu.

„Sõbranna“ võttis raha.

Ottalie Toming oli Tallinna restoranis „Ernest“ pummeldanud kellegi hr. veskimeistriga. Pummeldamise ajal oli Toming aga veskimeistri taskust ära varastanud 80 kr. Eesti raha ja 400 marka Soome raha.

Selle süüteo eest mõistis rahukohtunik Tomingale 3 kuud vangistust, millise otsuse kinnitas ka rahukogu.

Kommuniste karistati. Sõjaringkonna kohtus

lõppes möödunud neljapäeval kommunistide protsess. Kohus kuulutas hilja õhtul otsuse, millega karistati Paul Baumanni ja August Taumi 12 aastase sunnitööga ühes õiguste kaotamisega. Eduard Aksel'i 10 a. sunnitööga, Anette Tammik'ut, Helene Jugo't ja Eva Mitt'i 6 aastase sunnitööga. Ralf Pikka, Luise Ellmann'i 4 a. sunnitööga. Lydia ja Johannes Proses't — esimest 6 ja viimast kolmekuulise kindluse vangistusega. Kohtu poolt mõisteti õigeks August Ratas.

Kohvik ja kondiitriäri

G. Heinmann

S. Karja tän. 4. Telef. 20-47

Alati saadval kõiksugu kondiitri saadused, valmistatud esimuse järgu ainetest. — Hinnad mõõdukad.

Championaad lõppes eile. Sakslane esimene.

Kesknaadalaal lõppesid kino „Grand-Marin“ lämirikkad elukutseliste maadlused. Esikoha päris sakslane Schwartz, kes lõpu kohtamisel võitis Jaagot pärast tunniajalist rassimist punktidega 3:0. Maadlused korraldas rahvusvaheline elukutseliste maadlejate ühing. Järelvalve oli usaldatud K. Tombergi kätte. Alul oli lubatud Tombergil küll maadelda, sellepeale vaatamata, et ta maadluste korraldaja oli. Kuid siis, kui saabus Jaago maadlustele, keelati korruga Tombergil maadlustest osavõtt. Kus võivadki kaks oma kõvameest kokku minna, parem on juba ühel loobuda. Imelikuna tundub asjaolu, et Tomberg, kui maadluste korraldaja, enne maadluste lõppu Lõuna-Ameerikasse sõitis, kus tal leping oli sõlmitud maadlemiseks.

Tallinna esivõistlused kergejõustikus.

Rähn võitis.

Beldsinski uus Eesti rekord.

Läinud nädalal korraldas ÜENÜ. Tall. osak. Tallinna esivõistlused kergejõustikus. Võistlustel saavutatud parimad tagajärjed olid: 100 mtr. — Rähn 11,2. Kaugus — Rähn 6,98 mtr. Kuul — Suuk 14,02. 3000 mtr. — Beldsinski 8,52,2, mis on uueks Eesti rekordiks. Eelmine rekord oli samuti tema nimel. Võistluste parim mees oli Rähn, kes tuli kuuel alal meistriks, saades eriauhinna. Parima saavutise eest sai auhinna Beldsinski. Võistluse teisel päeval sadas vihma, mis ei jätnud avaldamata oma mõju tagajärgedele. Pidamata jäid naisalad, tingitud koolivalitsuse keelust, sest enamuse naissportlasi on kooliõpilased. R—o.

Lühikesi sportuudiseid.

Naised löid uue rekordi 4 × 60 mtr. teatejooksus.

Neljapäeval ületasid ÜENÜ. Tallinna osak. spordikubi naised Eesti rekordi 4 × 60 mtr. teatejooksus ajaga 32,6 sek. Endine rekord 32,8 sek. püstitati 1928. a.

Eesti—Soome pesapall.

Pühapäeval peetakse staadionil kaks pesapalli võistlust. Üks võistlus on kaitsesvõiduga teine kaitseliiduga. Võistlus on demonstratsioonina mõeldud, seepärast sisepääs võistlustele kõigile vaba.

Eesti kergejõustiku mehed Riias.

Riia „Unioni“ rahvusvahelistel võistlustel võitis Tiisfeld Riia linnavalitsuse karika jooksudes jäädavalt. Tema tagajärjed olid: 100 mtr. 11,8; 400 mtr. 5,22; 1500 mtr. 4,20,1. Samadel võistlustel võitis Erikson viskete karika teistkorda. Tema tagajärjed kujunesid: kuul 12,45 m; ketas 40,18 m. ja oda 52,23 m.

Viljandi hülgewõit jalgpallis.

Möödunud pühapäeval võitis Viljandi kaitseliidu spordikl. Tartu „Turnvereini“ Viljandis 10:0 (5:0). Tartu meeskond oli üldiselt nõrk.

Eesti naised Praagas.

Praagas peeti 3. naismängud, millest võtsid osa ka eestlased Teitelbaum ja Jürgenson. Neid tabas ebaõnn. Teitelbaum tuli vaid kolmevõistluses kuueandaks.

Eesti mees ostab eesti ärist.

Tartu „Tegur“ raskustes. „Vaene“ direktor.

Juba pikemat aega on põllutööstuste tehas „Tegur“ Tartus maksuraskustes. Väla sissenõudmises pöörati ka juhatajale hõlmele.

Nüüd tulevad Tartu poolt kuulused, et üks „Teguri“ juhatajate liige, kes on ka ühe Tartu panga direktor ja tunnustatud ühistegelane, on omad varandused ära ülekirjutanud 24 tunni jooksul. Varanduse ülekirjutamine on alanud niipea, kui Pikalaenupank kohtupriistavile korralduse tegi panga ja „Teguri“ direktorilt võlga sisse nõuda.

Pikalaenupankale järgnesid teised võlanõudjad. Võlanõudjatele oli priistav sunnitud vastama: „Minu teada ei ole Tartus vaesemat inimest, kui härra X, sest temal ei ole ametlikult mingit varandust“.

Muidugi jäävad võlausadajad, kellel härral panga- ja vabrikudirektorilt võlga, saada, omast ilma.

Naised petsid naisi. „Tehast“ polnud — küll aga vangla.

Mõne aja eest hakasid Tallinna ärides liikuma orderid, millised olid välja antud Eduard Treumanni limonaditehase poolt, kandes Ed. Treumanni allkirja.

Hiljem, kui maksutähtaeg kätte jõudis ja ärid võlgade sissenõudmisele asusid, selgus, et Ed. Treumannil limonaditehast ei ole.

Läinud sügisel ilmusid kaks naist — Marie Valdmees ja Anna Ulpman Väike Tartu mnt. asuvasse Olga Veervaldti kauplusesse ja võtsid sealt Ed. Treumanni orderi peale 30 kr. eest kaup, seletades, et nad on Treumanni limonaditehases ametis.

Kui mehed viidi politsei 5. jaoskonda, nõudma hakkas, selgus et teda oli petatud. Ed. Treumanni limonaditehast ei ole olemas.

Veervaldti petmise pärast mõistis rahukohtunik Valdmeesi 2 ja Ulpmani üheks kuuks vangi, millise otsuse kinnitas ka rahukogu.

Filmid rikuvad Aafrika negrid.

„Filmid rikuvad pärismaalasi Aafrikas“ — lausus sir Hesketh, Põhja-Nigeria ning Mauritius ja Leeward saarte end. kuberner, oma kõnes, mille ta hiljuti Ingliise alamkojas pidas.

Ta seletas, et filmid mida Aafrikas näidatakse, esitavad enamasti kõike halba, mida Ameerika ja Euroopa valgete elus ette tuleb, nagu näiteks, tapmisi, vägistamisi, röövimisi, kabaree-stseenid, kake-lusi jne. Midagi polli hullemat kui just kabareefilmid, milledes valgeid naisi esineb. Üldse polli ükski asi mustade mandri rikkunud valge mehe prestiishi rohkem kui odavad filmid. Pärismaalaste mässud

on filmide tagajärg — kinnitas sir Bell. Ja ta tõi järgmise näite:

Kenyas näidati mitmel pool filmi, milles kujutatakse indiaanlaste pealetungi valgete asundusele. Muidugi teada on filmis tapmist, põletamist, naiste ja laste röövimist, skalpeerimist jne. Neegrid sattusid filmi vaadates otse pöörasesse vaimustusse. Oli selge, et nad tundsid tungi talitada indiaanlaste eeskujul. Ja neis kohtades oli ainult üks valge iga 200 musta kohta!

Lõpuks nõudis sir Bell, et tulevikus saaks neegritele Aafrikas näidatud ainult õpe- ja naljafilme. Selle arvamisega ühinesid ka ta kuulajad.

Omanikuta piiritus.

Õöl vastu 2. novembrit pani piirivalve Leena Tamkvisi kuuris, Jõeletmes, läbiotsimise toime ja leidis 2 nõu välismaa piiritusega.

Eluruumides läbiotsimist toimides leidis piirivalve Karl Jürgeni parajasti sellega ametis olevat, et plekknõust kallas piiritust ümber pudelitesse. Piiritollinõukogu karistas Tamkvisi ja Jürgeni solidaarselt 360 krooniga. Kuna

trahvi ära ei maksetud, tuli asi arutusele kohtus, kus kaebaluste kaitsja adv. A. Sirk seletas, et ei ole selgeks tehtud, kelle omandus on kuurist leitud piiritus. Karistada võib ainult Jürgeni 2½ liitri salapiirituse pärast.

Rahukohtunik mõistis Tamkvisi õigeks ja karistas Jürgeni 60 krooniga ehk 2 näd. arestiga.

Politsei teab

16 VÄSINUT.

Politsei arestimajja viidi väljamagamisele 16 joobnut.

JÄNESED.

Autojuht Siipan teatas politseile, et Alfred Adermann ühes oma kaaslasega sõitis autol Liivalaia tänavalt Lasnamäele ja selle järele „Tartu“ restoraani ette, kus mehed ära põgenesid, jättes sõiduraha 3 kr. 50 s. maksmata. Siipanil õnnestus Adermanni tabada ja politsei kätte anda. Siipan süüdistab Adermanni petmises.

AUTO PURUSTAS JALGRATTA.

Auto nr. 610 sõitis Veerenni tänava nurgal jalgrattale, millega sõitis poisikene

Manivald Tihkman, peale. Jalgratas purunes. Autojuht võetakse ettevaatamata sõidu pärast vastutusele.

ISA JA POEG PEKSID MÖÖDAMINE-JAID.

Jaani ja Vladimir Obustkoppelid on isa ja poeg. Reedel olid nad tublisti napsu võtnud ja Paldiski maanteel kõrvalisi isikuid peksnud.

Kui mehed viidi politsei 5. jaoskonda, hakkasid nad politseid roppude sõnadega sõimama.

Mehed viidi politsei arestimajja ja laupäeval said nad lärimise pärast käskotsusega karistuse. Politsei sõimamise pärast tuleb aga isal ja pojale hiljem kohtu ette astuda.

Kohtus.

Kohtunik kaebatusele: „On teid varem karistatud?“

Kaebatule: „On, härra kohtunik. Pidasin raamatukogust laenatud raamatut oma juures liig kaua ja sain trahvitud.“

Sümbol.

Tema: „Sõrmus sümboliseerib mu armastust su vastu. Nagu sõrmuselgi, pole mu armastusel lõppu.“

Temake: „Sõrmus sümboliseerib ka minu armastust sinu vastu — sest sellel pole algust...“

Muidugi!

Kuivajõe Jaak on kutsutud konstaabli juure ülekuulamisele. Jaak on aga aeglase iseloomuga ja ilmub tund aega hiljem kui oli kästud.

Konstaabel plahvatab: „Mis see tähendab? Kumb meist kahest siis peab teine-teist ootama?!“

NALJAD.

Jaak (venitades): „Muidugi see, kes esiteks kohal on.“

Saab terve tee.

Ringkonnavalitseja sõidab talvel sügava lume ajal mööda teed. Vastu tuleb heinakormaga talumees, kes ei mõtlegi teed anda.

„Hei, mats!“ — karjub ringkonnavalitseja — „Kas sa ei tea, et pead pool teed mulle andma?!“

„Tean küll. Ja sa saad, kulla pai saks terve tee omale kohe, kui ma olen sinust mööda saanud.“

Karistus.

Õpetaja koolis õpilasele:

„Küll ma õpetan sind tegema rumalusi! Nüüd kirjuta sada korda oma vihku sõnad „Olen suur eesel“. Ja las' siis su isa õhtul kirjutab kodus sellele alla.“

Väljaandja ja vastut. toimetaja: A. Soosa.

Tarvitage ainult kodumaa tooteid!

Valmistame **pakk-kaste**
ja puust villa
eksport munade, õunte ja igasuguste kaupade pakkimiseks.

Pakk-kastide ja puust villatööstus o.ü.
Lebecki, Pabstel & Co.

Tallinn, Suur
Tartu mn. 30
Tel. 806-10

A.S.
Aleksei Gorbatschew & Ko.

Vene turg nr. 5. Tel. 307-34.

Soovitab oma ladust kõiksugu nahka: talla, pinsuli, koorpargi pastlanahka, seremet, schevrett, väljam. krooni jne.
Suures valikus oma mehaanilise jalanõude vabrikuga „Rekord“i kroom, schevro, lakk ja juht meeste, naiste ja laste jalanõusid. Kalameeste säärsaapaid, kõige paremas headuses. — Hinnad võistlemata odavad.

Kingakreem
„Dollar“
hoiab nahka lõhenemise eest.

„DOLLAR“

„Dollar“ maksab ainult 20 st. karp. Ostke ja proovige

MEESTERAHVA RÄTSEPAÄRI
M. ANDREESSEN

Tallinn, Rataskaevu tän. 14,
kõnetr. 430-54

Teatan oma austatud klientuurile, et kõik sügishooaja ulster palitu- ja sügise ülikonnariided **Londonist** kohale on jõudnud, kõiki rahuldavas valikus.

Liha- ja delikatess kauplus
„Omandus“

Alati saadaval kõrgeväärtuslised liha delikatess saadused. —

Igapäev värsked aiavili.

Kõige soodsam ostukoht Narva mnt. nr. 37, Tallinn.

Ettevõtjatele ja põllumeestele

soovitab omast rikkalikust laost lõhkeaineid, nagu tšamiiti, astroliti, ammunaali, amatoli, meleniiti (miini kollast) schrideriiti, lõhkekapslid, süütenõõri, elektri sütikuid jne.

Kapsi ja Ko. osakond

„Lõhkevõime“

Tallinn, Rüüli tn. 15. Telefon 10-15.

Oskar Viikmann,

Raekojahoon Tallinn.

Kasulikud kuld- ja hõbeasjade ostukoht on O. VIKMANN'i kulla- ja kellasepa TÖÖKOJAST.

Ostetakse kulda ja hõbedat.

U U D I S! Mittekatkiminevad uuriklassid.

Teatan oma austatud tellijaskonnale, et olen oma
meesterahva rätsepaäri

Narva mt. 19 üle viinud Vana Posti 1, k. 4, tel. 25-24
Juhin oma lugupeetud endistele kui ka uutele töötarvitajatele tähelepanu, et lähemal päevil saan suures valikus sügise uudiseid väljamaalt.
Lahket külastamist lootma jäädes

Kõige austusega **M. Mikk.**
V. Posti tän. 1. Telefon 25-24.

Pagari ja kondiitriäri

M. Kaasik

Pikk t. 35. telef. 34-83.

Soovitab iga päev värsked kõigeparemaid ainetest valmistatud pagari ja kondiitri saadusi.

Kella- ja kullasepaäri

P. Eichelmann

Tallinn V. Karja tänav 2 Tallinn

Suur valik — hinnad odavad
Ostan kulda ja hõbedat.

A/S. „OSA“ riidekauba suurladu.

Estoonia all nr. 11. telef. (20)3-30.

Soovitab suures valikus kõiksugu kodu ja välismaa vabrikuga saadusi, nagu palitu, ülikonna, mantli ja kleidiriideid.

A/S. „OSA“ Estoonia all nr. 11.

TALLINNA KOSMEETIKA
LABORATOORIUM

„Flora“

Kontor: Tatari tän. nr. 21-b k. 2 telef. (2) 15-78

SOOVITAB:

Tuntud headuses oma kosmeetika ja parfümeeria saadusi.

Eriiselt: Saada Jakko, Eau de Cologne ja kreem. Hambapasta „Perhydrol“.

Saapakauplus
August Malter

Suur Karja t. 2. Kõnetr. 4-88

Moodsad kingad, saapad ja kalossid.
Suur väljavalik. Mõõdukad hinnad

Anderson & Liik
manufaktuuriäri

Viru tän. 5. telef. (2) 25-75.

Soovitab suures valikus sügise palitu ja mantliriideid Suurim valik manufaktuurkaupadest.

Külastage

P. Põderi valmisriieteäri

Tallinnas, Kullasepa tän. 7

sealt leiab alati kõige suuremas valikus mõõdukate hindadega moodsaid meester- ja naister- valmisriideid.

Kes ostab ei kahetse.

J. Lamberg'i

mütside, kübarate ja karusnahkade kauplus ning tööstus

29 V. Pärnu maantee 29
asut. 1895. a.

Soodsam ostukoht

K-m. Weinberg

Sügishooajaks soovitan: kindaid sukke, sokke, igasugust väljaõmblus-lõnge ja palju muid püü-, mee- ja hirjutustarbeid. Müük suurel ja väikesel arvul.

Tallinn, V. Karja 12, tel. 21-09.

P. Michelson

Väike Karja tän. nr. 6

karusnaha-, kübara- ja mütsikauplus

Eriala kooliõpilaste mütsid

Tehno-keemia ja kosmeetika laboratoorium
„MODERN“

Omanik proviisor

K. Feldmann

Tallinn, V. Karja 1. Telef. 403 ja 28-52.

Soovitab: puuvilja essentse, likööri ja viina essentse, kompveki vabrikutele, kondiitri äridele ja limonaadi tehastele. Kõiksugu parfümeeria kaubad: nagu lõhnaõlid, Eau de Cologne, puudrid jne.

Hinnad mõõdukad.

„SIRACE“ „SIRACE“

KINGAKREEM
„SIRACE“

rahuldab oma headuse tõttu ka kõige nõudlikuma tarvitaja.

NÕUDKE AINULT „SIRACE“

„SIRACE“ „SIRACE“

Mineraalvete tööstus — Õlle ladu.

F-A. Törnbaum

Tallinn, Tõnismägi 18. Telefon (20)804.

Soovitan tuntud headuses jooke Sekt, sidronisooda, selters ja limonaadid. Pilseni ja Müncheni õlu.

Tellimised täidetakse kiirelt ja korralikult.

Hinnata kauba koju kättesaatmine.

Metallitööstus K. Puusaag

Tallinn,
S. Brokum. 5.
Kõnetraat (20)5-46.

Meiereide masinate, vee- ja piimapumpade valmistamine ja parandus. Koorejaamadadesse mitmetüübilised madalrõhu katlad, piima aparaadid, õhupuhastuse ekssaustid, sooja ja külmavee reservuaarid. Keskkütte ja vesivarustuse tööd. Töö kiire ja korralik.